

ПРЕХОДЪТ НА СПАСЕНИЕТО

Георги Ковачев

Резюме: Докладът разглежда преселението на тракийците от източна Тракия след Освобождението на България за да запазят своята идентичност и култура.

Ключови думи: тракийци, преселение, идентичност.

Спомен за тракийските бежанци от източна Тракия, след освобождението на България от турско робство през 1978 г.

Беше лято, знойно лято през 1878 г. Българският народ още не вярваше на очите си, че е освободен от пет вековното турско робство, благодарение на братските руски войски. Ненарадвали се още на дългоочакваната свобода, българите бяха покрусени от тъжна вест. По силата на Санстефанския мирен договор България беше освободена почти в реални граници. По настояване най-вече на Англия беше организиран и проведен нов договор в Берлин. По силата на Берлинския договор България бе прекроена и част от земите – Български от векове като източна Тракия, западните покрайнини и Беломорска Тракия бяха отделени от територията на България и предадени по силата на договора към Турция, Гърция и Сърбия. Ами сега на къде? Нима пак ще се живее в робство? Разбира се, че не! Където майката живее, децата трябва да са с нея!

Събират се тракийци по улици и мегдани, умуват, мислят и премислят. Какво решение да вземат, че за всички да е най – доброто? Дилемата е страшна, изборът – жесток. Родният край или свободата? И те решават: Свободата! Тъй желана и дългоочаквана! Човек без нея е обречен, в мрак духовен да е вечен ... Носят се слухове, че през юли, август братята освободители по силата на Берлинския договор ще трябва да се изтеглят зад новите граници на майка България. Всички тракийци които желаят, могат да тръгнат с тях под закрилата им в свободна България. Времето е кратко, но

решението е взето. Веднага се изпращат лични хора да отидат в България, да намерят добро място, където тракийците да се преселят.

След около месец пратениците се завръщат в село Коево, обиколили черноморското крайбрежие и имат няколко предложения. Разказват на своите братя, че са възхитени от това, което са видели в освободените земи. Особено са очаровани от едно място, близо до Варна. На север – пояс от гора, на юг – водите на синьо езеро, на запад – ската „Ментешето” и на изток – град Варна. Земята е много плодородна и най-важното през полето се стичат четири поточета с кристално чиста вода. Всички слушат в захлас, омаяни от приказния разказ. Питат, разпитват още и с надежда се усмихват до три дни решават: ще се местят в свободна България. Там, де златно жито зрей и небето ведро се синей, на север близо до морето, сред ручейте и полето. Веднага почва подготовка за преселването. Тревожат се хората за взетото съдбоносно решение, угрижени са, някой дори разколебани, но най-личните родове започват да прибират покъщнината, да опаковат багажа и щом братята освободители тръгнат да се изтеглят от Коево, след тях поемат и тракийците. По същото време и турците, живеещи по източното Черноморие, Варна околностите, получават директива да се изселят от пределите на България. На 27 юли и последните турски войски напускат Варна. Тази дата е приета за ден на освобождението на Варна. В Коево и източна Тракия цари трескаво приготвление за преселението. Прибира се реколтата – жито, ечемик, плодове. Вземат се само нужните количества за из път,

както и стари запаси – брашно, орехи, бадеми , лешници, сушени плодове, сол, сирене , дрехи и покъщнина. Излишъците се продават, защото в България ще трябва пари за закупуване на ниви и евентуално закупуване на къщи. Единственият транспорт са дървени каруци – направени само от дърво, покрити с чергила и запрегнати в яреми волове със закачен катраник на опашката за смазване на триещите се дървени части на каруцата с катран. От Коево трябвало да тръгнат четиридесет и осем каруци, но шест не успяват да се приготвят и тръгват четиридесет и две каруци. Имало е семейства без превоз с багаж, пръснат между багажа на близки и роднини. Стадата от животни изпращат предварително напред с момчета и момичета на 14-15 години на коне, така, че да изглежда, че карат животните на паша. Предупреждават ги като преминават Странджа, да гледат от дясно винаги да е морето. След като преминат голямата река Камчия, да спрат и да изчакаат кервана, с каруците и хората. Към края на юли великото преселение на тракийците започва . Преди да тръгнат , оглеждат за последен път своя роден край, кръстят се и се молят Бог да им прости, че напущат бащин дом и да ги закрия в благородното дело. С очи насълзени, с горди погледи смирени, те тръгват на север, на север към Странджа планина и към неизвестното майка България... Денем почиват сред дървета от горички, прикрити от турци и от жаркото слънце. Щом се захлади отново тръгват на север. Хората вървят след каруците, пълни с багаж за хора и животни, децата плачат, старците стенат, майки с бели забрадки сълзи леят, бого се молят :

Помогни ни боже, в прехода труден през Странджа да минем, България да стигнем, семействата наши да бъдат спасени ...

И Бог сякаш чува молбите горещи на баби и старци, на млади невести. На третия ден вечерта навлизат в дебрите на Странджа и започва изкачването към билото на планината, където е и новата граница. Рано на другата сутрин те са вече на билото. Опасностите са останали назад. Напред в утринната омара е

свободата ! Тракийските българи се събират на куп .

Усмивки грейват по лицата ,
с любов изпълват се сърцата .

Преселниците падат на колене , земята целуват на майка България и шепнат :

„Благодарим ти , боже ,че пътя верен ни показва и ни закриляш ! „

Децата вече не плачат , старците нестенат . Момци и млади девойки цветя берат и се кичат , във вярност и любов се вричат . В Странджа пеят пойни птички , даряват радост и щастие на всички . Присядат на поляната тракийските българи да похапнат , да нахранят воловете с росна трева и да ги напият , после да починат най-вече заради децата и старците , че да бъдат готови за пътя към свободна България . Полегнали на росната трева под ведрото небе на Странджа и чистия планински въздух , те усещат , че напрежението вече го няма . Лицата са ведри , телата – одухотворени . Неизминали и четири часа , някой се провиква : Ставайте , братя българи , слънцето огря простора , път ни чака ! Всички се раздвижват , омаяни от прекрасната гледка от билото на планината ,

България пред тях е цяла
като бисер засияла :

На изток синее черното море , на запад – Родопите , Рила и Пирина , а на север – горда Стара планина . Между тях като мома хубавица Тракийската низина . На юг никой вече непоглежда ...

Назад са останали веднъж за винаги робството , родните поля и тъжното минало ...

Хората още немогат да повярват , че са вече напълно свободни . Припрени са от неизвестното което ги очаква за напред . Запрягат воловете и решават да започнат спускането към река Ропотамо . Всичко вече е по-леко .

През поляни и горички , бодро крачат всички .Стъпките са леки – с тях се стига надалеко .Нека Бог да е с нас до последния ни час ,игото вече е зад нас ...Кервана се движи впряг след впряг ,и ето излиза на речния бряг . Едни измиват си лицата , други отпиват от водата .А Ропотамо – тъй красива Като мома

кокетлива , от лъчите слънчеви сияе , с хубостта тракийците омае .Всички сядат край реката , край дърветата , цветята ...от тук нататък в равнината , та напред до планината , ще се движат през полето , вече близо до морето . и за кой ли път кервана тръгва на север ... Заскрибуцаха каруци , след тях проточиха се хората . Приказваха , смееха се , вече бяха по-спокойни , нямаше от какво да се боят . След около три дни стигнаха до Бургас . Тук решиха да отпочинат , след което вземат решение да продължат напред през Стара планина . Към онова чудно място , за което им бяха говорили пратениците . След два дни вече бяха в подножието на балкана . Предстоеше последното пременение – преминаването през планината . Отново старите хора се съвещават мъдро – трябва добре да отпочинат , а сутринта рано кервана да потегли през стръмнините . Каруците трябва да олекнат максимално от товара , за да може да се движат по стръмният път . Всички да вървят след каруците и при нужда да помагат при изкачването . Към обяд стигнаха билото на планината . Някъде там ромолеше планинско поточе . Първите каруци се отбиха на сянка до потока . След тях се изниза целият керван . Хората насядаха около потока под вековните дървета – щастливи , одухотворени в очакване на най-доброто – да намерят хубаво място и да свият гнездо там. И пак .

Някой лица измиват , други пък вода отпиват , от пенливия поток и благодарят на Бог ...Спускането е по- леко , а неприятностите и бедите са далечна зад . Лека полека по крива пътека върви керванът , скрибуцат каруци , волове пръхтят , а тракийските българи вървят ли , вървят ... Че надежда едничка в тях е стаена – родата българска да бъде спасена ! Много мина , малко остана – пътят е верен , няма измама ! На сутринта осъмнаха в северното подножие на планината . Отново почиват и отново на път , земите нови ги сякаш зовът . От време на време от дясно проблясва морето от лъчите слънчеви вечният прибор за себе си им напомня той . На следващия ден след

изкачване на поредното възвишение пред тях проблясва голямата река Камчия . Продължават напред без да спират , намират брод и преминават реката . Устремяват се към последната стръмнина , където трябва да изчакат пратениците . С уговорени знаци и сигнали срещата е лесно осъществена . Млади и стари започнаха да се прегръщат и целуват . И керванът , и стадата бяха преминали успешно през всички препятствия по дългият път.Нощуваха на възвишението преди последният преход на следващия ден . На другия ден решиха : които желаят , щом си харесат място за заселване , могат да останат там . Намираха се в района на селата Близнаците и Приселци . Вечерта някой полегнаха в каруците , други – на росната трева спокойно вече да поспят сладък сън . Беше тиха лятна вечер , леко лъхваше морския бриз . По небето светеха звездите , проблясваха и чезнеха в мрака нейде в сенките на зодиака . Рано призори някой се провикна . Ставайте , тракийци от здравия сън ! Слънцето скоро ще грейне на вълн . За последен преход тук се пригответе и робството вековно вие забравете !

И наредиха се пак в ред : каруците най-напред , после хората вървяха . След тях тръгнаха стадата сподиряни от малките пастири . Щом стигнаха хълма Звездица , в миг стъписаха се всички . Там напред в низината , край морето , езерата и на франгата гората , Варна се бе приютила , на брега гнездо бе свила . И в тоя чуден час , всички гледаха в захлас , радостни и умилени , от красотата удивени . И ето някой се провикна : Хайде , братя , да вървим , живота си да устроим ! И с весели лица обзети от щастие сърца , към града се устремиха , до край да стигнат те решиха .До езерото стигнаха за вчас , брод намериха за миг и минаха на пред . И последното препятствие остана зад гърбът им : през града на север пак поеха , на територията на днешното метро стан се устрои , дорде решат селото къде да построят . За първи път всички се отпускат , вечерят сладко , шегуват се и лягат спокойно в свободната българска земя ... На другият

ден делегация от видни хора отива при областният управител на Варна . Молят го да им разреши да се заселят на място край града . Макар живели в робия , те имат чувство за държавност и законност ... Трогнат , управителят им дава това право и избраниците – делегати се връщат с добра вест при своите . Най – напред отиват на мястото за което вече и м е разказвано , територията на днешно Владиславово . Обхождат на дълж и шир земята и се уверяват , че това , което са чули , е самата истина . Мястото е подходящо за изграждане на село . Стопанин на земята е пашата , но той смята да продава всичко и да се изсели в Турция . Нашите хора се срещат с него и започват да купуват земи , за да се преместят

в собствените си парцели . Последният стан след преселението ... Това става през втората половина на август след богородица – 1878 г. Стигайки в центъра на днешното Владиславово, някъде около църквата , някои тракийци , въодушевени изричат следните пожелания :

Тук чедата наши ние ще множи ме ,
за да бъде вечно българското име !

Сред родата наша , сред братята свои ,
нека най-после намерим покой !

Тук ще живеем , тук ще останем до един!

Во веки веков!Амин!

И нека потомците бъдни да спомнят прехода
труден .

И чела да скланят , пред тяхната памет !